

Handläggare: Olavi Puhakka
Telefon: 08-508 430 23

Till Socialtjänst- och arbetsmarknads-
nämnden

Stockholmsenkäten 2010

Förslag till beslut

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden godkänner detta tjänsteutlåtande

Gillis Hammar
Förvaltningschef

Fredrik Jurdell
Avdelningschef

Sammanfattning

Stockholmsenkäten är en unik totalundersökning om droger, trygghet, kriminalitet, mobbning, risk- och skyddsfaktorer. Undersökningen genomförs vartannat år i samtliga klasser i grundskolans årskurs 9 och i gymnasieskolans årskurs 2 i Stockholms stad. Resultaten från den senaste undersökningen 2010 visar en positiv utveckling inom flera områden. Ungdomars alkoholkonsumtion har minskat i de flesta grupperna. Mobbning har minskat och kriminalitet eller utsatthet för brott har inte ökat. Den negativa utvecklingen gäller narkotika; andelen ungdomar som har provat narkotika har ökat i nästan samtliga grupper.

Bakgrund

Stockholmsenkäten är en totalundersökning om ungdomars levnadsvanor, normbrott och avvikande beteende som utförs av Preventionscentrum-Europaforum vartannat år. Den har i olika former och i olika omfattning genomförts sedan 1970-talet och är unik i sitt slag. Undersökningen genomförs i samtliga klasser i grundskolans årskurs 9 och i gymnasieskolans årskurs 2 i Stockholms stad. Friskolor deltar frivilligt men gör det i stor omfattning. Vid mätningen 2010 har sammanlagt drygt 11 000 elever besvarat enkäten. Datainsamlingen har genomförts av Utrednings- och statistikkontoret AB (USK).

Ett av huvudsyftena med undersökningen är att följa utvecklingen över tid när det gäller ett antal centrala mått, särskilt narkotika- och alkoholbruk vilka till viss del också utgör nyckeltal och indikatorer i stadens uppföljningsrutiner. Ett annat syfte för undersökningen är att fungera som underlag för forskning och kunskapsutveckling på de områden som behandlas. Frågorna i undersökningen är ett resultat av ett mångårigt utvecklingsarbete i samarbete med forskare.

För eleverna är enkäten omfattande och tidskrävande. Det är viktigt att de röster som eleverna ger åt ungdomspopulationen – när de uppger sin alkoholkonsumtion, brottslighet och andra privata detaljer om sig själva – hörs hos beslutsfattare som styr över deras vardag. Därför är ytterligare ett viktigt syfte med enkäten att den ska utgöra underlag för planering och beslut om preventionsinsatser både på övergripande och på lokal nivå i Stockholms stad.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts vid Preventionscentrum Stockholm - Europaforum vid avdelningen för stadsövergripande frågor.

Stockholmsenkäten 2010 – viktigaste resultat

Alkohol

Mätningen för år 2010 visar att alkoholkonsumtionen generellt har minskat jämfört med mätningen år 2008. I synnerhet gäller detta flickor i årskurs 9. Högst total årlig alkoholkonsumtion återfinns bland pojkar i Hägersten-Liljeholms stadsdelsområde tätt följt av pojkarna i Östermalms stadsdelsområde. Andelen elever som har svarat att de inte dricker alkohol är störst i stadsdelsområdena Rinkeby-Kista och Skärholmen, vilket gäller både pojkar och flickor. Även stadsdelsområdena Älvsjö och Spånga-Tensta visar hög andel ungdomar som inte

dricker alkohol. Mätningens resultat motsvarar i stora drag situationen och utvecklingen i landets andra kommuner (CAN¹).

Narkotika

Mätningen år 2008 visade en tydlig ökning av narkotikaanvändning – andelen ungdomar som har provat narkotika – i samtliga grupper jämfört med mätningen år 2006. Mätningen för år 2010 visar fortsatt ökning i samtliga grupper förutom flickor i årskurs 9 där i stället en svag minskning har skett. När man jämför olika stadsdelsområden är innerstaden överrepresenterad när det gäller andelen ungdomar som någon gång provat narkotika. I årskurs 9 är andelen pojkar som provat narkotika störst i stadsdelsområdena Kungsholmen och Rinkeby-Kista. Beträffande flickor är andelen störst i Södermalms stadsdelsområde. Lägst andel elever som provat narkotika återfinns i stadsdelsområdena Älvsjö och Skärholmen. Ett annat mått på narkotikaanvändning är andelen elever som provat narkotika minst en gång den senaste 4-veckorsperioden. Bland elever i årskurs 9 är andelen lägst i Älvsjö och högst på Kungsholmen.

Kriminalitet

När det gäller kriminella handlingar, till exempel allvarliga egendomsbrott och misshandel är utvecklingen generellt sett stabil, såväl när det gäller självrapporterad brottslighet som utsatthet för brott. Därmed stämmer den långsiktiga trenden i Stockholmsenkäten med motsvarande siffror för hela riket. Utsatthet för misshandel är relativt stabil mellan stadsdelsområdena samt mellan könen. När det gäller att själv har gjort sig skyldig till misshandel är dock variationen större. Pojkar är kraftigt överrepresenterade och störst andel elever som anmält att de under det senaste året misshandlat någon återfinns i stadsdelsområdet Rinkeby-Kista följt av Spånga-Tensta. Dessa stadsdelsområden ligger högst även när det gäller allvarliga egendomsbrott.

Mobbning

Genom tidigare undersökningar är det känt att det finns ett tydligt samband mellan brottsbelastning och ha mobbat andra elever. Detta samband gäller såväl pojkar som flickor. Enligt mätningarna 2008 och 2010 har utvecklingen när det gäller delaktighet i mobbning av andra elever och utsatthet för mobbning emellertid varit positiv sedan 2006. Störst andel elever som mobbar andra elever återfinns bland pojkar i årskurs 9 medan flickor i samma årskurs är den grupp som är mest utsatt.

---

¹ Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning

Stadsdelsområdena Spånga-Tensta, Rinkeby-Kista och Östermalm visar högst andel elever (pojkar) som mobbar.

Mönstret när det gäller kriminalitet, utsatthet för brott och mobbning är ungefär detsamma på gymnasiet årskurs 2 som i årskurs 9 även om nivåerna generellt är något lägre.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Stockholmsenkäten har en viktig roll i att bidra med kunskap för både forskare, beslutsfattare och praktiker på olika nivåer i Stockholms stad. Användbarheten beror inte minst på underlagets höga tillförlighet, vilken garanteras av att enkäten är en totalundersökning och därmed kringgår den i undersökningssammanhang förekommande problemet med små och skeva urval och därmed bristande representativitet. Att delvis samma frågor har ställts under liknande omständigheter i snart 40 år medför att Stockholmsenkäten inte bara ger en aktuell lägesrapport utan också synliggör trender och regionala skillnader. Stockholmsenkäten utgör en ovärderlig källa till kunskap och ökad förståelse för ungas livsvillkor och pekar på viktiga förbättringsområden.

Under hösten gör förvaltningen, med hjälp av forskare, ytterligare kvalitetssäkringar av enkäten samt fördjupade analyser av bortfall i syfte att säkerställa kvalitén av enkäten inför framtiden. En genomlysning av frågeformuläret kommer att göras inför nästa datainsamling år 2012.

Beträffande resultaten i 2010 års mätning konstaterar förvaltningen att det i flera områden har skett en positiv utveckling. Enligt mätningen har varken ungdomars kriminalitet eller utsatthet för brott ökat. Mobbning har minskat sedan 2008. Även alkoholkonsumtion har minskat i de flesta grupperna. Några orsaker till den gynnsamma utvecklingen kan vara det målmedvetna förebyggande arbetet på olika nivåer i staden. När det gäller ungdomskriminalitet har man under de senaste åren fokuserat mycket på att utveckla socialtjänstens metodik i arbetet med unga lagöverträdare samt utveckla samverkan mellan skola, socialtjänst och polis.

Utvecklingen beträffande narkotika har inte varit lika gynnsam. Förvaltningen anser att det är allvarligt att andelen ungdomar som har anmält att de provat narkotika har ökat i de flesta av grupperna. En jämförelse med CAN:s undersökningar visar också att narkotikaerfarenheten är betydligt vanligare i Stockholms stad än i landet i övrigt. Det är svårt att säga exakt vad som är orsaken men en förklaring kan vara att utbudet av narkotika har ökat samt att prisnivåerna i

många fall har gått ner. Nya narkotiska preparat har kommit på marknaden och dessa är ofta tillgängliga och möjliga att beställa via internet. Alla är inte narkotikaklassade.

Förvaltningen anser därför att det är motiverat att genomföra en fördjupad analys om orsakerna till utvecklingen samt om vilka grupper ungdomar och vilka preparat ökningen gäller. Vidare avser förvaltningen att utöka och fördjupa rapporten och analysen av hela Stockholmsenkäten 2010.

Förvaltningen anser vidare att det är av stor vikt att fortsätta med kontinuerlig och systematisk metodutveckling i arbetet mot missbruk och kriminalitet bland ungdomar. Undersökningen visar att skillnaderna mellan stadsdelsområdena inom vissa problemområdena är stora; därför är det av stor vikt att fokusera på att även utveckla det lokala förebyggande arbetet och lokala samverkan i varje stadsdelsområde. En viktig utgångspunkt för detta utvecklingsarbete är att resultaten från Stockholmsenkäten är väl förankrade på den lokala nivån.

Fler resultat, speciellt gällande skillnader mellan stadsdelsområden, återfinns på www.stockholm.se/forebygg.

Bilaga:

Stockholmsenkäten 2010. Stadsövergripande tidsserier.